

درس ششم: پرورده عشق از: پنج گنج (لیلی و مجنون) اثر: غنای قرن ششم نویسنده: نظامی گنجوی

❖ این درس با عنوان «پرورده عشق» از پنج گنج به قلم استاد بزرگ داستان‌نویس، نظامی گنجوی انتخاب شده است. این داستان ماجرای عشق لیلی و مجنون رو داده پرآوازه در دنیای عشق را بیان می‌کند. عشق جاویدان این رو در بصری از کتب ادبیان آورده شده اما هیچ کدام به زیبایی قلم نظامی آن را نیورده اند. بخش از این داستان که پدر مجنون به پیشنهاد خویشان خود، او را به کعبه برای شفا و توبه می‌برد، در این درس تعبیه شده است. با هم این ماجرای شعر انگیز را می‌خوانیم.

شناسنامه: قالب: وزن: قافیه: درون مایه:

چون رایت عشق آن جهانگیر شد چون مه لیلی آسمان گیر

قلمرو زبانی: چون مصراع اول: هنگامی که / رایت: / جهانگیر: گیرنده جهان، فتح کننده دنیا، منظور مجنون است / چون در مصراع دوم مانند / مه:

قلمرو ادبی: رایت عشق: / «چون» نخست و دوم: / چون مه لیلی: تشبیه / مه: استعاره از جمال و کمال لیلی / آسمان گیر: کنایه از پرآوازه / (بیت با بیت بعد موقوف المعانی است)

بازگردانی: وقتی پرچم عشق آن مجنون پرآوازه در جهان عشق مثل ماه، که در شب، بر چهر آسمان طلوع می کند در آسمان دنیا به احتزاز در آمد...

پیام: عشق مجنون

هر روز خنیده نام تر گشت در شیفستگی تمام تر گشت

قلمرو زبانی: خنیده: / خنیده نام تر گشتن: مشهورتر شدن، پرآوازه تر گردیدن / شیفتگی: عاشقی

قلمرو ادبی: واج آرای: «ر» / گشت: واژه آرای، ردیف

بازگردانی: هر روز نامش مشهورتر شد و در عشق و شیفتگی کامل تر گشت.

پیام: شهرت عشق مجنون

برداشته دل ز کار او بخت درماند پدر به کار او سخت

قلمرو زبانی: درمانده: درمانده شده / سخت:

قلمرو ادبی: بخت دل ز کار او برداشته: جانبخشی، کنایه از ناامید شدن / جناس: / واژه آرایه: کار، او

بازگردانی: بخت و اقبال از او ناامید شده و پدر نیز در کار عشق او به سختی درمانده شده بود.

پیام: ناامیدی از درمان مجنون

خویشان همه در نیاز با او هر یک شده چاره‌ساز با او

قلمرو زبانی: خویشان: ج خویش، اقوام / نیاز: / چاره‌ساز:

قلمرو ادبی: ردیف: با او / کنایه:

بازگردانی: بستگان و خویشاوندان مجنون با پدر مجنون دعا می‌کردند و در فکر راه چاره بودند.

پیام: چاره جویی برای حل مشکل

بیچارگی ورا چو دیدند در چاره‌گری زبان کشیدند

قلمرو زبانی: بیچارگی: / ورا: وی را (مجنون) / چاره‌گری: تدبیر:

قلمرو ادبی: زبان کشیدن:

بازگردانی: بستگان هنگامی که درماندگی پدر و بیچارگی مجنون را مشاهده کردند برای چاره جویی به سخن گفتن پرداختند.

پیام: چاره جویی برای حل مشکل

گفتند به اتفاق یک سر کز کعبه گشاده گردد این در

قلمرو زبانی: به اتفاق: / یک سر: همه، سراسر، تماما / کز:

قلمرو ادبی: کنایه: / جناس: / واج آرایه: